

J.E. Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai
LR Seimo pirmininkui gerb. Sauliui Skverneliui
Teisingumo ministrui gerb. Rimantui Mockui
Lietuvos Respublikos Generalinei prokurorei gerb. Nidai Grunskienei
Žiniasklaidai

LIETUVOS ŽMOGAUS TEISIŲ KOORDINAVIMO CENTRO
PRAŠYMAS

2025 m. vasario 11 d.

Dėl pedagogės A.Laučienės politinio persekiojimo

Gerbiami Valstybės Vadovai, gerbiamas Ministre ir gerbiama Prokurore,

Kreipiamės dėl viešojoje erdvėje rezonanso sulaukusios situacijos, susijusios su ilgametės pedagogės Alinos Laučienės patraukimu baudžiamojon atsakomybėn už neva kurstymą prieš kitataučius dėl 2023 m. birželio 29 d. paskelbto straipsnio „*Lietuvi, tavo šalis pavojuje! Kitataučiai perima valdymą! Atsimerk!*“ (*internetinė nuoroda čia - 1*). Kreipiamės siekdami atkreipti dėmesį į konstitucines vertybes ir lygių teisių principą bei išreikšti susirūpinimą dėl dvigubų standartų taikymo teisėsaugos veiksmuose.

1. Žodžio laisvė ir teisė į nuomonę

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnis užtikrina teisę laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus, o Konstitucijos 14 straipsnis garantuoja Lietuvos piliečiams, kad Valstybinė kalba yra lietuvių kalba. Pedagogė Alina Laučienė savo straipsnyje išsakė asmeninę nuomonę apie valstybinės lietuvių kalbos reikšmę ir jos išsaugojimo būtinybę, taip pat neigiamą nuomonę apie asmenis ir jų grupes, vengiančias vykdyti įstatymo nustatytą pareigą – mokyti valstybinės lietuvių kalbos (*Valstybinės kalbos įstatymo 1 str. reikalavimas dėl valstybinės kalbos vartojimo viešajame Lietuvos gyvenime ir atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus 7 str.*), kas demokratinėje visuomenėje yra priimtina ir būtina viešųjų diskusijų dalis. Tačiau dėl dviejų kitataučių įgeidžių prokuratūra inicijavo šios pedagogės persekiojimą.

TAI, KAD YRA PERSEKIOJIMAS, O NE NUSIKALSTAMOS VEIKOS TYRIMAS, ĮRODO ŠIOS APLINKYBĖS:

- Policijos užsakytoje Lietuvos teismo ekspertizės centro (LTEC) išvadoje dėl pedagogės A. Laučienės publikacijos yra nurodyta, jog <...**tekste nėra tiesioginių grasinimų ar smurto kurstymo požymių**,<...> *nėra grasinimo kalbos aktu, publikacijoje nėra raginama žeminti, niekinti kokių nors tautybių atstovus. Publikacijoje kitataučiai netiesiogiai raginami mokyti lietuvių kalbos ir tiesiogiai raginami besąlygiškai paklusti Lietuvos įstatymams. <... **propaguojamam priešiškam** tarp lietuvių ir kitataučių asmenų, kuriuos autorė priskiria "tautinėms bendrijoms"* (tekste paminėti rusai, lenkai, baltarusiai, žydai, ukrainiečiai)>.
- kitoje Policijos užsakytoje Žurnalistų etikos inspektoriaus išvadoje yra nurodyta, jog <... Kadangi **tautinių vertybių iškelimas savaime nėra kitų tautinių bendrijų niekinimas ar diskriminavimas**, tiriamosios ištraukos (ir visas tekstas apskritai) **nelaikytinos tyčiojimosi, niekinimu, kurstymu diskriminuoti žmonių grupę ar jai priklausančių asmenį dėl tautybės ar kilmės**.<...> *pateikiami konkretus tipiniai epizodai ir jų pasmerkimas savaime nėra taikytinas visiems tų tautinių bendrijų atstovams, juolab **nesiūlomi jokie diskriminavimo veiksmai**. Kadangi nėra pagrindo teigti, kad griežtas ar gal kam atrodantis esąs*

¹ <https://alkas.lt/2023/07/06/a-lauciene-lietuvi-tavo-salis-pavojuje-kitatauciai-perima-valdyma-atsimerk/>

įžeidžiamas dalies visuomenės apibūdinimas taip pat kartu savaiame būtų tyčiojimas, niekinimas, kurstymas diskriminuoti būtent dėl kilmės ar tautybės, akivaizdu, jog tiriamosiose ištraukose (ir visame tekste apskritai) neigiamo kai kurių atvykėlių vertinimo pagrindas yra jų išsitikinimai ar pažiūros>.

- Trečioje Asmens veika charakterizuojančių psichologinių požymių vertinimo išvadoje pažymėta, kad < Neturėtų būti abejojama šiais konstituciniais teiginiais ir ginčijama ar varžoma Alinos Laučienės galimybė realizuoti jos konstitucinę teisę agituoti už tautos atstovus, kurie atstovaus tautai. Taip pat neturėtų būti ginčijama ar varžoma Alinos Laučienės galimybė reikšti nuomonę apie vienokį ar kitokį elgesį, vertinti jį. Žodžio laisvė ir asmens išraiškos laisvė yra vienos svarbiausių žmogaus laisvių, kurios yra būtinos laisvos ir demokratinės visuomenės egzistavimui>. (Visos išvados pridedamos).

Atkreipiame dėmesį, jog Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad neigiamos nuomonės ar pareiškimai, **neturint apibrėžtu tikslu įžeisti**, sumenkinti, pažeminti, negali būti vertinami kaip pavienis subjektyviosios pusės elementas. Baudžiamoji atsakomybė demokratinėje visuomenėje turi būti suvokiama kaip kraštutinė, paskutinė priemonė (lot. ultima ratio), naudojama saugomų teisinių gėrių, vertybių apsaugai tais atvejais, kai švelnesnėmis priemonėmis tų pačių tikslų negalima pasiekti (Kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-127-689/2020).

2. EŽTT praktika dėl saviraiškos laisvės

Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT), aiškindamas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnį, pabrėžia, kad <...*teisė skleisti informaciją ir idėjas apima ne tik neutralios, visuomenei priimtinos informacijos sklaidimą, bet ir informacijos, kuri gali šokiruoti, erzinti ar trikdyti visuomenę ar jos dalį, skelbimą*>. EŽTT savo praktikoje (bylos „Perinek prieš Šveicariją“, „Lehideux ir Isorni prieš Prancūziją“, „O. ir kiti prieš Prancūziją“) yra pabrėžęs, jog sprendžiant, ar teisinė atsakomybė už pasisakymus nepažeidžia saviraiškos laisvės, būtina vertinti:

- ar išsakytuose teiginiuose buvo tiesioginių ar netiesioginių raginimų pavojingai veikti,
- ar buvo skleidžiama neapykanta ir netolerancija,
- ar pasisakymai išsakyti įtemptame politiniame ar socialiniame kontekste,
- ar jie galėjo tiesiogiai ar netiesiogiai paskatinti žalingų padarinių visuomenėje.

Šiuo atveju žmogaus teisių organizacijoms nekyla abejonių, kad Alinos Laučienės straipsnyje nėra ir neįmanoma įžvelgti tiesioginių ar netiesioginių raginimų smurtauti, skatinti neapykantą ir kt., todėl baudžiamosios atsakomybės taikymas už jos pasisakymus publikacijoje neatitinka Konvencijoje įtvirtintų saviraiškos laisvės apsaugos principų ir turi užsakomojo politinio persekiojimo požymius.

Visgi, nepaisant akivaizdaus nusikalstamos veikos nebuvimo, Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros 1-ojo skyriaus **prokuroras Šarūnas Šimonis ir prokuroras Tomas Danyla nusprendė ilgametei pedagogei Alinai Laučienei iškelti baudžiamąją bylą.**

2. Dvigubi standartai teisėsaugos praktikoje

Pažymėtina, kad Alinos Laučienės atžvilgiu policija **net kelis kartus atsisakė pradėti ikiteisminį tyrimą, nenustačiusi baudžiamosios veikos požymių (nutarimai pridedami)**. Tačiau prokuroro Šarūno Šimonio iniciatyva paskirtomis ekspertizėmis buvo verčiama tokius nusikalstamos veikos požymius surasti.

Tuo pat metu Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centrui tapo žinoma, jog Vilniaus apygardos prokuratūra **nutraukė ikiteisminį tyrimą dėl Genadijaus Rogač ir Pavelo Ivaško**, kuriame šie asmenys necenzūriniais

žodžiais plūdo Lietuvos piliečius ir Lietuvą, įžeidinėjo ukrainiečius, teigė norintys iššaudyti Seimą ir labai laukiantys, kada Lietuvą užims Rusijos kariuomenė (*informacija yra viešai prieinama interneto priemonėmis -2*). Ikitiesminis tyrimas nutrauktas dėl LTEC vyriausiosios teismo ekspertės G. Herasimenkienės išvados, kurioje konstatuota, neva Genadijus Rogač pasisakymuose nėra neapykantos kurstymo požymių, kitaip tariant, jis neskatina šaudyti žmones, neragina tyčiotis iš lietuvių ir ukrainiečių.

Kita vertus, Alinos Laučienės atžvilgiu prokurorų iniciatyva buvo atliktas daugiapakopis tyrimas, **užsakytos net 4 ekspertizės** (penktąją pateikė A.Laučienės gynėjas). Dvi iš jų pateikė Lietuvos teismo ekspertizės centro (LTEC) vyriausioji teismo ekspertė G. Herasimenkienė, vieną - LTEC ekspertė Simanta Kietytė ir vieną Žurnalistų etikos inspekcija, kuri **paneigė pedagogei inkriminuojamą baudžiamąją veiką** (*neva tekste yra propaguojama prieš kitataučius nukreipta diskriminacinė idėja, kad jie neturėtų užimti pareigų, susijusių su valstybės valdymu, propaguojamas priešiškas tarp lietuvių ir kitataučių asmenų, kuriuos autorė priskiria "tautinėms bendrijoms, straipsnyje yra pasisakoma apie, autorės vertinimu, nepriimtina rusų, lenkų, žydų, rusiškai kalbančių ukrainiečių elgesį, akcentuojant jų tautinę priklausomybę*).

Tokiu būdu G. Rogač ir P. Ivaško veiksmų teisėtumas buvo vertintas minimaliai, **nesureikšminant šių asmenų grasinimų fiziškai susidoroti su žmonėmis, viešai išsakytų žeminančių komentarų apie ukrainiečius, lietuvių tautą ir Lietuvos valstybę**, ir tam pakako to paties LTEC ir tos pačios vyriausiosios teismo ekspertės G. Herasimenkienės išvados, kad šie asmenys nekelti grėsmės visuomenei, nors tas pats LTEC ir ta pati G. Herasimenkienė savo ekspertinėse išvadose nurodo, jog A.Laučienė publikacijoje <...žeminami, niekinami Lietuvoje gyvenantys rusai, lenkai, baltarusiai, ukrainiečiai ir žydai, propaguojamas priešiškas jiems>.

Žmogaus teisių organizacijas šokiruoja toks ekspertinių išvadų šališkumas, kurį neabejotinai lemia ekspertų politinės pažiūros ir požiūris į Lietuvos valstybės savarankiškumą. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnis skelbia, jog **visi piliečiai yra lygūs prieš įstatymą, nepaisant jų kilmės, įsitikinimų ar tautybės**. Tačiau šiuo atveju akivaizdu, jog tiek LTEC, tiek prokuratūra praktikoje taiko dvigubus standartus.

3. Demokratinė diskusija ir nuomonės laisvė

A.Laučienės straipsnio esmė buvo ne priešprieša, bet kvietimas atkreipti dėmesį į lietuvių kalbos ir kultūros puoselėjimą. Kritika viešiesiems asmenims, įskaitant politikus, yra neatsiejama demokratinio proceso dalis, kuri neturėtų būti interpretuojama kaip nusikalstama veika. Todėl yra pakankamas pagrindams manyti, kad šiuo atveju prokuratūra **vykdo išskirtinai politinį užsakymą**, atliepiančią Rusijos hibridinio karo tikslus - slopinti buvusios sovietų sąjungos tautų nacionalinę savimonę, todėl teisme nagrinėjama pedagogei A.Laučienei iškelta baudžiamoji byla (Nr. 01-1-28891-23) turi visus politinės bylos požymius.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, prašome:

1. Tenkinant Lietuvos piliečių mums keliamus reikalavimus duoti nurodymą atitinkamoms institucijoms, kad jos pateiktų išaiškinimą: kodėl abiem nurodytais atvejais, kurie sukėlė rezonansą visuomenėje, buvo taikytas skirtingas LTEC ir prokuratūros vertinimas. Kuo raginimai A.Laučienės publikacijoje kitataučius mokytis lietuvių kalbos bei besąlygiškai paklusti Lietuvos įstatymams kelia išskirtinę grėsmę visuomenei

² <https://www.alfa.lt/aktualijos/nusikaltimai-ir-nelaiimes/gluminancios-ekspertu-issvados-noras-susaudyti-seima-ir-lietuvos-zeminimas-slyksciausiais-zodziais-ne-nusikaltimas/331056/>

ir valstybei, o minėtų asmenų G. Rogač ir P. Ivaško grasinimai fiziškai susidoroti su žmonėmis, šių asmenų patyčios iš ukrainiečių, lietuvių ir Lietuvos valstybės, jokios grėsmės visuomenei ir valstybei nekelia.

2. Taip pat prašome spręsti dėl minėtų prokuratūros darbuotojų tinkamumo eiti prokurorų pareigas, nes Lietuvos Respublikos Prokuratūros įstatymas įpareigoja prokuratūrą vadovautis Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo Įstatymu, kitais teisės aktais bei Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis (3 str.), nešališkai atlikti savo funkcijas (20 str.), ginti viešąjį interesą (19 str.), nes piliečių konstitucinis lygybės prieš įstatymą principas (Konstitucijos 29 str.) yra viešais visuomenės interesas.
3. Kartu prašome užtikrinti visiems Lietuvos Respublikos piliečiams vienodas Konstitucijos garantuojamas teises bei laisves ir nutraukti pedagogės Alinos Laučienės politinį persekiojimą.

Pridedama:

1. 2023-07-18 VPK 2-skyriaus nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą
2. 2023-07-27 VPK 2-skyriaus nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą
3. 2023-08-28 VPK Nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą
4. 2023-10-09 Lietuvos teismo ekspertizės centro išvada
5. 2023-10-26 Lietuvos teismo ekspertizės centro išvada
6. 2023-10-31 Žurnalistų etikos inspekcijos išvada
7. 2024-02-12 Asmens veiką charakterizuojančių psichologinių požymių vertinimo išvada
8. 2024-09-06 Lietuvos teismo ekspertizės centro ekspertizės aktas.

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras:

Piliečių gynybos paramos fondas –

Stasys Kaušinis

Lietuvos žmogaus teisių asociacija –

Vytautas Budnikas

Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija –

Romualdas Povilaitis

Lietuvos Helsinkio grupė –

Aurelija Kuzmaitė

Lietuvos kultūros kongreso garbės pirmininkas –

Krescencijus Stoškus

Nurodytų asmenų pritarimą prašymo turiniui tvirtinu:

Piliečių gynybos paramos fondo direktoriaus

Tel.: 869996923

El.p. pasakos12@gmail.com

Stasys Kaušinis